

Keskustanuorten digipoliittinen ohjelma

Hyväksytty liittokokouksessa 31.10.2021

Johdanto

Keskustanuorten liittokokous päätti syksyllä 2020, että järjestön on aika laatia digipoliittinen ohjelma, jossa määritellään visio tekoälyn ja digitalisaation pääperiaatteista, arvoista ja etiikasta. Nopea digitalisaatio on mahdollisuus, mutta siihen liittyvät ilmiöt kaipaavat poliittista linjaamista. Tähän pyritään tällä ohjelmalla vastaamaan.

Digipolitiikkaa ei tule perinteiseen tapaan nähdä omana politiikan sektorina, sillä digitalisaatio leikkaa läpi koko ihmiselämä ja yhteiskunnan. Digitaalinen kehitys jatkuu yhä edelleen huimaa vauhtia, ja tämän vuoksi ohjelmassa pyritään pysymään osin hyvin periaatteellisella tasolla. Vielä emme tiedä tarkkaan, millaiset teknologiset ratkaisut ovat todellisuutta kymmenen vuoden päästä, mutta me tiedämme, millaisten periaatteiden haluamme ohjaavan teknologian kehitystä ja käyttöä.

Digipolitiikan ilmiöt ovat nopeasti kehittyviä. Mietittäessä maailmaa 15 vuotta taaksepäin, ja kuvitellessa 15 vuotta eteenpäin – kehitystä on hankala ennustaa. Tämän takia digitalisaatiota säätelevän lainsäädännön tulee olla joustavaa. Keskustanuoret korostaa, ettei digitalisaatio lähtökohtaisesti ole pahasta, vaan sillä pyritään helpottamaan ihmiselämää ja yhteiskunnan prosesseja.

Digitalisaatio ei ole teknologian valtaa ihmisestä; digipolitiikalla ihmiset käyttävät valtaa siitä, miten ja mihin teknologiaa käytetään. Digitalisaatio on yhteiskunnan ja ihmisyyden mahdollisuus ja mahdollistaja. Se tarjoaa mahdollisuuden kehittää yhteiskuntaa ja ihmisyyttä aivan uudelle tasolle, mutta se edellyttää, että uskallamme rohkeasti katsoa uutta mahdollisuutta yli perinteisten rajojen.

Keskustanuorille digitalisaatiossa tärkeintä on ihmislähtöisyys. Siitä kumpuavat myös muut Keskustanuorten digipolitiikkaa ohjaavat periaatteet: hyvinvointi keskiössä, eettisyys, yhteisöllisyys, kestävä kehitys ja läpileikkaavuus.

Hyväksytty Keskustanuorten liittokokouksessa 31.10.2021.

*Sofia Tuovinen
Työryhmän puheenjohtaja*

*Hanna Markkanen
Keskustanuorten puheenjohtaja*

Miina-Maija Simonen, Eemeli Valli ja Mikko Vuolle

Tieto on rahaa

Puhuttaessa digitaalisesta tiedosta, käytetään siitä usein termiä data. Datan muoto määrittää, miten sitä voidaan edelleen jatkojalostaa sekä hyödyntää. Tässä ohjelmassa viitataan datan sijasta tietoon, sillä tieto kuvastaa laaja-alaisemmin kaikkea sitä toimintaa, joka edesauttaa digitalisaation edistymistä yhteiskunnassamme. Digitalisaatio pohjautuu pitkälti tietoon ja tiedon uudenaikaiseen käyttöön. Tiedon uudenaikainen käyttö herättää yhteiskunnallisesti kysymyksiä niin tiedon jakamisesta, tiedonhallinnasta kuin tiedolla johtamisesta. Keskustanuoret tunnistaa tarpeen keskustella näistä aiheista.

Tieto on yksi omaisuuden muoto siinä missä valuutta tai muu kiinteä omaisuus. Tieto omaisuuden muotona synnyttää väistämättä keskustelua siitä, kenelle sen omistajuus kuuluu. Tieto omaisuutena on monitahoinen kysymys. Yhtäältä Keskustanuoret viittaa sillä yksilön omaisuuteen, ja siten yksilön hallittavissa olevaan asiaan. Toisaalta Keskustanuoret ymmärtää tiedon yrityksille, yhteisöille ja yhteiskunnille kuuluvana omaisuutena.

Keskustanuoret uskoo, että tiedon rooli yksilön henkilökohtaisena omaisuuden muotona tulee kasvamaan. Entistä suurempi osa ihmisen omaisuudesta tulee olemaan digitaalisessa muodossa. Kyse voi olla esimerkiksi terveystiedoista, rahasta tai taiteesta. Tällä hetkellä yksilön tietoja päätyy erilaisten palveluiden ja sovellusten myötä suurten yritysten käyttöön. Keskustanuoret vaatii, että yksilöiden roolia henkilökohtaisen digitaalisen omaisuutensa omistajina ja myyjinä vahvistetaan ja normalisoidaan yhteiskunnassa.

Tieto on omaisuutta - ja omaisuutta pitää suojata aina yksilötasolta yhteiskunnan toimintoihin. Tietosuojaa on osa perustuslain takaamaa yksityisyyden suojaa, joten tiedon suojaaminen on loppujen lopuksi yksilön oikeuksien turvaamista. Yksilöillä tulee olla riittävästi ymmärrystä omien tietojensa arvosta sekä niiden suojaamisesta. Digitalisaation myötä tietosuojan turvaaminen on monimutkaistunut, minkä vuoksi Keskustanuoret vaatii, että yhä suurempi osa julkisesta rahasta ohjataan kokonaisvaltaisesti tietosuojan kehittämiseen. Keskustanuoret haluaa, että Suomi on tietosuojan mallimaa.

Robotisaatio, automatisaatio, tekoäly

Koneiden älykkyyden voi jakaa karkeasti kolmeen eri tasoon: automaatioon, robotiikkaan ja tekoälyyn. Näistä kolmesta automaatio on alkeellisin muoto ja tekoäly taas pisimmälle viety teknologia. Robotisaatio tarkoittaa robottien lisääntymistä, siinä missä automatisaatio tarkoittaa automaation lisääntymistä. Tekoäly taas ei ole enää ihmisen ohjelmoima robotti, vaan se kykenee oppimaan asioita ja siten tekemään monimutkaisia päätöksiä itsekkin, muistuttaen aina vaan enemmän ihmisen aivoja. Automaation, robottien ja tekoälyn lisääntyminen yhteiskunnassa vaatii vielä laajaa julkista keskustelua eettisyydestä, etenkin koneiden tekemien päätösten suhteen.

Automaatio

Automatisaatio on laajasti jo osana yhteiskuntaa, mutta sille etsitään koko ajan uusia käyttökohteita. Keskustanuoret kannustaa myös yrityksiä, yhteisöjä ja julkista sektoria tähän.

Automatisaation mahdollisuus esimerkiksi hallinnollisissa työtehtävissä tulee olemaan merkittävä. Automatisaation myötä voidaan vähentää muun muassa hallinnollisia kuluja, nopeuttaa erilaisia prosesseja, poistaa päällekkäisiä järjestelmiä sekä vahvistaa tiedolla johtamista. Esimerkiksi jo nyt kunnat yhteistyössä käyttävät erilaisia palveluita, jotka yhdistävät erilaisia palvelualueita koottuun muotoon vähentäen näin päällekkäisyyttä sekä yksilön manuaalista työtarvetta. Automatisaatiota tulee hyödyntää esimerkiksi päätöksenteon apuna, kuten vaikka rutiininomaisissa veroratkaisuissa.

Siinä missä eettistä pohdintaa tulee tehdä robotisaation ja tekoälyn kohdalla, myös automatisaation kohdalla tulee miettiä, mitkä päätökset voidaan tehdä automatisoidusti ja mitkä ei. Automaation käyttöönoton tulee olla tarveperusteista, eli sille tulee olla selkeä tarve. Käyttöönottoa edeltävä kehitys taas vaatii ympärilleen useita eri toimijoita eri näkökulmista, jotta päästään aidosti ihmisten tarpeita hyödyttävään lopputulokseen.

Automatisaatio tulee nähdä työtä ja työn tekemistä muokkaavana mahdollisuutena. Automatisaation hyödyt hallintoa keventävänä ja työprosesseja nopeuttavana tekijänä mahdollistaa vapauttamaan työvoimaan aivan uudenvälisiin toimintoihin. Työtehtävien automatisointi mahdollistaa esimerkiksi kuntia vapauttamaan henkilöstöresursseja aitoon innovoivaan ja proaktiiviseen asiantuntijatyöhön.

Automatisaatio tulee vastaamaan Keskustanuorten mielestä kaikkein voimakkaimmin Suomen julkishallinnon osalta keskeisimpiin kipukohtiin, jotka liittyvät keskusteluihin kuntien vähentämisestä ja hallinnon keventämisestä. Automatisaatio on mahdollisuus keventää kuntien taakkaa, tekemättä kunnista tarpeettomia.

Robotisaatio

Robotisaatio on ollut ja tulee olemaan etenkin teollisuudessa kovassa myötätulessa. Entistä useampi työ on tulevaisuudessa robottien kehittämisen, ohjelmoinnin ja valvonnan parissa. Työ ei lopu, vaikka suorittavan työn tekeekin jatkossa entistä useammin robotti kuin ihminen. Robotisaatiota tulee edistää ihminen edellä.

Robotit eivät ole vain piilossa tehtaissa, vaan ne ovat mukana muillakin elämän osa-alueilla, kuten palveluissa ja liikenteessä. Pian kaduillamme nähdään itseohjautuvia autoja. Suomalaisissa kaupungeissa tulee varautua siihen, että julkinen liikenne automatisoituu askeleittain 2030-luvulta lähtien. Keskustanuoret näkee, että tämänsuuntainen kehitys on huomioitava jo nyt kaupunkisuunnittelussa ja lainsäädännön kehittämisessä. Liikenteen automatisoitumisen suuret linjakysymykset on ratkaistava nyt.

Hoivarobotit

Huoltosuhteen huonontuessa hoivarobotit ovat olennainen osa vanhustenhoitoa, mutta ne eivät kuitenkaan saa olla täysimääräinen ihmisen korvike. Tulevina vuosikymmeninä väestön ikääntyessä hoivarobotit helpottavat painetta terveydenhuollossa. Sosiaali- ja terveysalan työntekijöiden näkökulmat on otettava vahvasti mukaan hoivarobottien kehittämisessä ja käyttöönotossa.

Robottivero

Robottien yleistyessä tärkeäksi kysymykseksi nousee myös niiden omistus ja verotus. Keskustanuoret näkee, että robotit eivät kokonaan korvaa ihmistä, vaan toimivat työkaluina työn tukena. Robotit ovat osa teknologista kehitystä, mutta on muistettava, että robotiikka ja automatisaatio eivät näyttäydy aina fyysisinä koneina, vaan kyseessä voi olla erilaiset tietotekniset ohjelmat. Mahdollista robottiveroa tulisikin täsmentää ja selvittää tarkoin, jottei Suomen kilpailuasema muihin maihin verrattuna heikkenisi.

Tekoäly

Keskustanuoret näkee tekoälyssä piilevän valtavan potentiaalin hyötyjen muodossa, mikä johtuu sen moninaisista käyttömahdollisuuksista. Tekoäly vaikuttaa meihin jo nyt. Se on keskeinen osa digitalisoitunutta yhteiskuntaamme erinäisine sovelluksineen, palveluineen ja ohjelmistoineen. Tekoälyn keskeinen rooli tulee jatkumaan myös tulevaisuudessa, minkä vuoksi Keskustanuoret näkee sen yhtenä merkittävimpänä digitalisaation prioriteettinä.

Tekoäly perustuu ihmisten tekemään työhön, mistä johtuen tekoälyn tuottamat virheet voivat olla inhimillisiä virheitä. Tekoälyä kehittämällä voidaan vähentää vinoumia, joita on syntynyt esimerkiksi inhimillisten virheiden tai vajavaisen datan käytöstä. Vajavaisen datan käyttöä ei kuitenkaan voi täysin korjata kehittämällä tekoälyn sovelluksia. Tekoälyn kehittäminen ja myöhemmin myös tuotteistaminen vaatii ympärilleen erilaisilla taustoilla varustettuja yksilöitä, jotta vältymme vinoutumilta. Eri taustoista saapuvat yksilöt mahdollistavat välttämään liian putkikatseista näkökulmaa.

Valtiovarainministeriön on laadittava tiekartta yhteiskunnallisesti keskeisistä tekoälyä hyödyntävistä toiminnoista, jotta niiden tuottaminen ei jää ainoastaan yksityisten markkinoiden varaan.

Lainsäädäntö turvaa ja mahdollistaa

Yhteiskunnalla voidaan ymmärtää olevan erityisesti kolme keinoa ohjata ja hallita digitalisaatiota: lainsäädäntö, rahoitus ja koulutus. Lainsäädännöllä erityisesti hallitaan ja valvotaan digitalisaatiota. Lähtökohtaisesti lainsäädännön tulee olla sallivaa ja mahdollistavaa. Pelkästään alan itsesääntelyyn ei kuitenkaan voida luottaa, vaan esimerkiksi tiedon keräämiseen ja käsittelyyn liittyvällä lainsäädännöllä on huolehdittava jokaisen

oikeudesta yksityisyyteen. Keskustanuoret näkee, että lainsäädännön keskeisin tehtävä on turvata jokaiselle oikeus toimiviin ja yhdenvertaisiin digitaalisiin palveluihin.

Eettiset raamit

Kuten politiikkaan ylipäättään, myös digipolitiikkaan liittyy useita eettistä pohdintaa vaativia kysymyksiä. Keskustanuorten mielestä digitalisaatioon liittyvistä ilmiöistä tulee käydä nykyistä laajempaa yhteiskuntapoliittista keskustelua, mitä kautta määritellään tarkemmat eettiset normit digitalisaatiolle. On huolestuttavaa, että markkinataloudessa raamit monesti asetetaan nopeammin ja tiukemmin suurten yritysten kuin lainsäätäjien toimesta. Sosiaalisen median yritykset ovat esimerkki tällaisesta sääntelyn edellä kehittyvästä toiminnasta. Suuri vaikutusvalta asettaa tarpeen valvoa tarkasti yritysten toimintaa.

Yhteiskunnalla on velvollisuus toimia eräänlaisena kansalaisen kuluttajansuojaviranomaisena digitalisaation saralla. Yksi konkreettinen tapa on säätää riittävän ajoissa ja joustavasti sellaista lainsäädäntöä, joka perustuu ihmislähtöiseen ajatteluun. Kyseessä ei ole kansallinen, vaan ylikansallinen ongelma, mistä johtuen Suomen on otettava rooli Euroopan unionissa toimien edistämiseksi.

Merkittävä kasvussa oleva datan hyödyntämisen sektori liittyy sensitiiviseen dataan, joka kattaa muun muassa yksilöiden terveys- ja genomitietoja. Ihmisellä on oikeus päättää itseensä liittyvän tiedon käytöstä, oli kyse sitten genomitiedosta tai digitaalisesta jalanjäljestä. Yksilöllä tulee olla oikeus käyttää palveluita ilman, että joutuu luovuttamaan itsestään välttämättömien tietojen lisäksi muita mahdollisia tietoja. Lisäksi datan käytön periaatteiden tulee olla avoimia.

Keskustanuoret vaatii, että yhteiskunta turvaa suomalaisten sensitiivisen datan käsittelyn ja säilyttämisen pysyvän Suomen rajojen sisäpuolella. Lainsäädännön pitää varmistaa vahva tietoturvasuoja ja henkilökohtaisten tietojen tallentaminen tulee olla henkilökohtaiseen suostumukseen pohjautuvaa.

Suomen rooli EU:ssa

Digitalisaatio koko yhteiskuntaa kattavana ilmiönä on nuori, mistä johtuen kansainvälisesti ei ole laadittu yhteisiä pelisääntöjä. Euroopan unioni pyrkii noudattamaan digitalisaatiossa ihmiskeskeistä toimintatapaa. Suomen on oltava EU:ssa etulinjassa varmistamassa eettisen ohjeiston muodostumista. Samalla voimme vaikuttaa yksityisyydensuojaa loukkaavien tekniikoiden valvontaan. Ihmisen oikeudet yksityisyyden- ja omaisuudensuojaan ovat ohjaavina periaatteina myös digitalisaation aikana. Euroopan unionin mahdollisuudet pärjätä maailman suurimpien valtioiden mukana digitalisaation kehittämisessä riippuu siitä, miten hyvin Euroopan unionin jäsenmaat toimivat yhdessä.

Yksi tällainen mahdollinen työkalu, jolla voimme turvata edellä mainitut periaatteet, on EU:ssa lanseerattu digitaalinen kompassi. Sen keskeinen sisältö linkittyy digitaalialan tavoitteisiin vuodelle 2030 pitäen sisällään koko unionin jäsenmaita koskettavia toimenpiteitä. Euroopan unionissa tunnustetaan jo digitaalinen kansalaisuus. Digitaalisen kansalaisuuden tukemista varten laaditaan parhaillaan unionin laajuisia digitaalisia periaatteita sekä oikeuksia.

Tietosuojasopimukset kansalaisten ymmärrettäviksi

Digitalisaatio perustuu tiedon uudelleenlaiseen tapaan liikkua palvelun käyttäjän ja palvelun tuottajan välillä. Tietojen liikkumista ohjataan tietosuojasopimuksilla, jotka pahimmillaan voivat olla jopa satojen sivujen mittaisia. Tietosuojasopimusten sisältöä tulee valvoa lainsäädännöllä, ja näiden sopimusten sisältö tulee saada selemmäksi. Kuluttajalla on oikeus ymmärtää hyväksymänsä sopimuksen sisältö.

Aineettomat oikeudet

Suomessa on jo aineettomien oikeuksien (IPR) sääntelyä, kuten tekijänoikeuslaki. Sääntelyn kehittämistä ja selkeyttämistä on jatkettava sekä tiedon että digitalisaation itsensä vuoksi. Sääntelyn lisäksi aineettomiin oikeuksiin liittyvää asiantuntijaosaamista sekä sen saatavuutta tulee kehittää voimakkaammin. Digitalisaation myötä tarvitsemme akuutisti aineettomien oikeuksien sääntelyä uusille teknologioille sekä palveluille, kuten ohjelmistotuotteille.

Keskustanuoret näkee, että aineettomien oikeuksien laajempi sääntely lisäisi Suomessa muun muassa digitaalista yrittäjyyttä. Vaikutuksia olisi erityisesti startuppien ja pienyrittäjien tukemiselle. Aineettomien oikeuksien sääntelyä voitaisiin johtaa koskemaan myös yksilön henkilökohtaista digitaalista omaisuutta. Avaus on uusi - ja siten laajentaisi aineettomien oikeuksien käsitettä.

Yhteiskunnan rakenteet mahdollistamaan kehitystä

Digitaalisen yhteiskunnan edistäminen vaatii määrätietoisempaa poliittista otetta. Poliitikko on ensisijainen keino viedä uusia ajatuksia ja ideoita valtakunnallisesti eteenpäin. Samalla politiikka on tapa ohjata ja hallita digitalisaation edistymistä. Suomessa ei ole toistaiseksi tartuttu poliittisella tasolla riittävästi digitalisaation esiin nostamiin kysymyksiin.

Keskustanuoret vaatii, että Suomelle asetetaan kansallinen strategia digitalisaation edistämiseksi. Strategian tehtävänä on ennen kaikkea mahdollistaa yhteiskunnan rakenteiden muutosnopeuden ajantasaisuus, ja toimia päätöksentekijöiden työn tukena. Suomella ei ole varaa jäädä kehityksestä jälkeen. Strategiassa tulee ottaa huomioon ilmastoon ja ympäristöön vaikuttava kriteeristö, joka ohjaa myös digitalisaation kehittämistä.

Suomeen digivaltuutettu

Suomeen pitää perustaa digivaltuutetun virka, joka toimisi esimerkiksi lapsiasiavaltuutetun tapaan itsenäisenä ja riippumattomana (valvonta)viranomaisena liikenne- ja viestintäministeriön yhteydessä. Digivaltuutetun tehtäviin kuuluisi digipolitiikkaan liittyvän lainsäädännön seuraaminen ja digitalisaation edistykseen huomioiminen päätöksenteossa. Digivaltuutetun toimikausi kestäisi viisi vuotta, ja hän olisi Valtioneuvoston nimittämä.

Eduskuntaan tieto- ja teknologiavaliokunta

Keskustanuoret ehdottaa, että eduskuntaan muodostetaan tieto- ja teknologiavaliokunta, joka vastaisi nimensä mukaisesti poliittisella tasolla tiedon ja teknologian kehittämisestä

poikkihallinnollisesti. Tieto- ja teknologiavaliokunta toimisi digivaltuutetun kanssa läheisessä yhteistyössä.

Julkisen tietohallinnon sujuvoittaminen

Julkishallinnon tietokantojen on keskusteltava sujuvasti keskenään. Suomen kokoisessa maassa ei ole perusteltua, että erillisiä tietokantoja on kymmeniittäin. Vähentämällä tietokantojen määrää ja sujuvoittamalla niiden välistä keskustelua, voidaan julkishallinnon asiakkaiden asiakaskokemusta parantaa. Tulevaisuudessa tietoja ei tarvitse syöttää kymmeniin järjestelmiin uudestaan ja uudestaan. Samaan aikaan on tietenkin vahvistettava tietojärjestelmien turvallisuutta. Julkisen hallinnon tiedonhallintaan tulee luoda yksi järjestelmä.

Keskustanuoret kannattaa sähköisen äänestämisen käyttöönottoa, kunhan vaalisalaisuus ja tietoturva voidaan taata. Suomen tulee olla teknologian etulinjassa, mutta vielä sitäkin tärkeämpää on turvata demokratia turvallisilla vaaleilla.

Tieto kehityksen ajurina

Tiedolla on keskeinen rooli muun muassa yhteiskunnan kehittäjänä. Keskustanuoret tiedostaa valitettavan trendin, jonka mukaan tutkittua tietoa ei nähdä merkittävänä osana yhteiskunnallisten toimien kehittämisessä. Vaikka Keskustanuoret vaatii ja vaalii tiedon suojaamista, se ei tarkoita, että kaikki olemassa oleva tieto vaatisi automaattisesti suojaamista. Keskustanuoret näkee, että julkiseksi tuotetun tiedon tulisi olla ilmaiseksi ja vaivattomasti kaikkien saatavilla. Tiedon hyödyntäminen edellyttää panostuksia muun muassa tiedon saavutettavuuteen. Keskustanuoret kannustaa yhteiskuntaa kehittämään avoimen datan periaatteita. Avoimen kilpailun ja avoimen datan kautta digitalisaatio ottaa nopeampia askeleita eteenpäin.

Tiedolla johtamisen rooli on kasvanut ja tullut helpommaksi digitalisaation edetessä. Saatavilla on aikaisempaa enemmän, tuoreempaa sekä laadukkaampaa tietoa. Keskustanuoret näkee, että tiedolla johtamisen tulisi olla vahvemmassa roolissa yhteiskunnallisesti, ja erityisesti poliittisessa päätöksenteossa. Tiedon oikeellisuuden lisäksi tiedon on oltava oikea-aikaista. Tästä johtuen Suomessa tulee yhä vahvemmin kehittää järjestelmien yhteentoimivuutta erilaisin rajapinnoin tai yhdistämällä suoraan järjestelmiä yhden toimijan alle. Keskustanuoret näkee myös, että valtion eri organisaatioiden ylläpitämien tietovarantojen kehittämiseen on panostettava taloudellisin ja henkilöstöllisin resurssein.

Internetin laajempi saavutettavuus on moninkertaistanut moniäänisyyttä useiden erilaisten medioiden muodossa. Tämä on johtanut tilanteeseen, jossa disinformaation tulva on kasvanut huomattavasti. Disinformaation kasvu on aito uhka demokratialle vaurioittaen niin julkista keskustelua, yksilöiden perusoikeuksia kuin yhteiskunnallista toimintaa. Disinformaatio on synnyttänyt uuden turvallisuusuhan, johon on puututtava suuremmalla tarmolla. Tarvitsemme toimia, että jokaisella on edellytykset löytää ja hyödyntää oikeaa tietoa. Lisäksi tarvitaan EU-tason lainsäädäntöä ja kansainvälistä yhteisymmärrystä luotettavan tiedon saatavuuden turvaamiseksi kaikkialla.

Osaaminen

Koulutus on yksi tapa ohjata digitalisaatiota, sillä kaikki lähtee liikkeelle osaamisesta. Suomalaisen koulun tulee elää ajassa ja ottaa käyttöön uusimmat digitaaliset välineet. Peruskoulun opetussuunnitelmaan on sisällytettävä digitalisaation eri ulottuvuudet. Korkeakouluopiskelijoilla tulee olla mahdollisuus suorittaa digi- ja kyberturvallisuuden sivuainekokonaisuus - vaikka sitten etänä. Digi on kaikkialla yhteiskunnassa ja jokainen tarvitsee siihen liittyvää osaamista. Opintojen sisältöjen tulee olla joustavia, jotta ne vastaavat nopeasti digitalisaation asettamiin haasteisiin.

Aika- ja paikkariippumattomuuden edistäminen

Keskustanuorille on tärkeää edistää aika- ja paikkariippumatonta elämää. Yhteiskunnan rakenteiden on mahdollistettava opiskelu ja työnteko etänä kaikkialla. Ei riitä että yhteydet toimivat kotona ja mökillä, niiden tulee toimia myös matkalla. Etätyöskentely ei onnistu, jos yhteydet eivät toimi kokonaisen työpäivän kestävällä junamatkalla. Tarvitaan panostuksia infrastruktuuriin, tietosuojaan sekä ihmisten osaamistasoon.

Nopeiden nettiyhteyksien on oltava oikeus jokaisessa niemessä ja notkossa. Valokuituverkkoja on rakennettava yhä edelleen kattamaan koko maa. Tämä mahdollistaa myös 5G- ja myöhemmin 6G-verkkojen käyttöönoton. Valokuitu pystyy uuden 5G -teknologian lisäksi vastaamaan kasvavien pienten datakeskusten tarpeisiin, joita syntyy liikenteen automatisoituessa.

E-kuntalaisuuden kautta helpotetaan kuntien palveluiden käyttämistä, vaikka ei olisikaan kunnan varsinainen asukas. Suomi.fi-palvelua kehitetään entisestään ja entistä useampi asia pystytään hoitamaan etänä. Samalla Keskustanuoret pitää tärkeänä, että mahdollisuus asiointiin fyysisissä toimipisteissä säilytetään kattavasti ympäri Suomen.

Terveystieteiden erilliset hybridihoidot ovat tulevaisuutta. Potilaan ja hoitajan/lääkärin ensimmäinen kontakti järjestetään etäyhteyksien avulla, ja näin tehostetaan hoidontarpeen arviointia. Laittamalla panostuksia terveydenhuollon nopeaan reagointiin poistetaan painetta erikoissairaanhoidosta. Terveystieteiden etävälineet tarjoavat mahdollisuuksia, vaikka eivät yksistään korvaakaan ihmisten välistä kanssakäymistä.

Datakeskukset

Yhteiskunnan sähköistyminen ja älykkäiden järjestelmien yleistyminen johtaa siihen, että niin datan käsittelyyn kuin säilytykseen tarvitaan yhä enemmän laskennallista infrastruktuuria varmistamaan kasvava tarve. Erityisesti laskentatehon kasvaminen vaatii määrällisesti enemmän ja tehokkaampia datakeskuksia. Keskustanuoret näkee, että hallituksen tulee helpottaa erilaisten datakeskusten rakentamista ja sijoittamista Suomeen. Datakeskusten nähdään muodostavan edelleen datatalouden ympärille muodostuvia ekosysteemejä. Datakeskusten sijoittuminen nimenomaisesti Suomeen mahdollistaa turvallisen ja varman tavan hyödyntää, tallentaa ja hallinnoida suomalaisten tietoa.

Datakeskuksiin liittyy paljon keskustelua puolesta ja vastaan. On esimerkiksi totta, että datakeskukset kuluttavat valtavan määrän sähköä. Tämän vuoksi Keskustanuoret vaatii jokaiselle rakennettavalle datakeskukselle kiertotaloutta tukevaa säännöstelyä. Yksi keskeinen esimerkki on kytkeä datakeskukset osaksi paikallista aluelämpöverkkoa. Vaade aluelämpöverkkoon kytkemisestä perustuu datakeskusten tuottaman hukkalämmön talteenottamiseen ja hyödyntämiseen. Datakeskuksiin syötettävän sähkön tulee olla hiilineutraalia. Keskustanuoret näkee, että vaade ilmastoystävällisistä datakeskuksista koskee sekä julkisilla että yksityisillä varoilla rakennettuja datakeskuksia. Suomen on laadittava säännöstelyä varten siirtymäaika, joka tukee kaikkia uusia ja nykyisiä datakeskuksia siirtymään yhteisiin tavoitteisiin.

Suomi on maantieteellisen sijaintinsa puolesta datakeskusten sijoittumiselle, ja siten datatalouden ekosysteemien syntymiselle erinomainen kohde. Viileä ilmasto mahdollistaa tuottamaan vaihtoehtoisia, hiilineutraaleja, ratkaisuja jäähdyttää konesaleja. Viileän ilmaston lisäksi Suomi ei lukeudu, ainakaan toistaiseksi alueelle, jossa on vaara merkittäville ympäristökatastrofeille, kuten maanjäristyksille tai tsunameille. Maantieteellisten hyötyjen lisäksi Suomen yhteiskunnallinen sekä poliittinen tilanne on varsin vakaa, mikä mahdollistaa synnyttämään pitkän tähtäimen ja aikavälin datatalouden rakenteita.

Tällä hetkellä Suomessa on rakenteilla julkisilla varoilla hankittuja supertietokoneita, jotka käyttävät laskennallisissa prosesseissaan eri tyyppisiä suorittimia (kvanttitekniikka ja GPU/CPU). Erityyppinen laskentamenetelmä mahdollistaa käyttämään, tuottamaan ja hyödyntämään laaja-alaisemmin erilaisessa muodossa olevaa dataa. On varmistettava, että Suomesta löytyy jatkossa riittävästi erilaisia suorittimia hyödyntäviä supertietokoneita, jotta yhteiskunnan datan käyttö säilyy mahdollisimman monipuolisena.

Älykkäät sähköverkot

Digitalisaatioon väistämättä liittyy pohdinta energiankulutuksesta ja luonnonvaroista. Toisaalta digitalisaation avulla kulutusta voidaan hallita. Suomen perinteistä sähköverkkoa on mukautettava, jotta voimme vastata kasvavaan sähkön kysyntään sekä samanaikaisesti tarpeeseen vähentää hiilidioksidipäästöjä kestävästi. Yhdessä älykkäiden sähköverkkojen ja sähkön varastoinnin kanssa kulutuspiikkejä voidaan tasoittaa.

Virtuaalivaluutta

Virtuaalivaluutat ovat vahva osa tulevaisuutta. Keskustanuoret tunnistaa virtuaalivaluuttoihin liittyvät haasteet, kuten niiden louhimisen vaatima energiamäärä. Samaan aikaan emme näe, että nykyinen kehityskulku, jossa eri kryptovaluutat yleistyvät, olisi pysäytettävissä. Pikemminkin on mietittävä, miten sitä voidaan hallita.

Virtuaalivaluutoilla on nyt jo nähty olevan vaikutusta perinteisesti ymmärrettyyn valuuttaan, minkä vuoksi Keskustanuoret kannustaa käymään laaja-alaista keskustelua esimerkiksi Euroopan Unionin keskuspankin roolista turvallisen kryptovaluutan tarjoajana. Riittävällä suunnittelulla ja kehitystyöllä mahdollistetaan turvallisen kryptovaluutan integroituminen osaksi perinteistä valuuttaa. Työ vaatii myös Euroopan unionin perussopimusten muuttamista. Keskustanuorten ensisijainen tavoite virtuaalivaluutan kehittämistyön suhteen kulminoituu

erityisesti ihmislähtöiseen, turvalliseen, tasa-arvoiseen ja joustavaan vaihtoehtoon perinteisesti ajatellulle valuutalle.

Turvallisuus

Tulevaisuudessa ihmiset ja yhteiskunnat ovat koko ajan yhä enemmän sidoksissa digitaaliseen ympäristöön. Digitalisaatio on tuonut mukanaan uuden ulottuvuuden perinteisesti ajateltaviin turvallisuuskysymyksiin. Enää ei riitä, että omaisuus ja yhteiskunta suojataan fyysisesti, vaan se tulee suojata myös digitaalisesti. Tämä on kyberturvallisuutta.

Keskustanuoret vaatii, että Suomi on johtava kyberturvallisuuden maa vuoteen 2025 mennessä. Tämän toteutumiseksi Keskustanuoret vaatii hallitusta rakentamaan kyberturvallisuutta käsittelevän tiekartan. Keskustanuoret näkee kyberturvallisuuteen kohdistuvan panostamisen edelleen merkittävänä talouskasvun sekä työllistymisen edistäjänä.

Kyberturvallisuuden osalta kaikkein kriittisintä on rakentaa kyberturvallisuutta varten oma ekosysteemi, joka tunnistaa suomalaisen osaamisen muodostaen kansallisia keskittyviä niin yrityselämän kuin tutkimusmaailman osalta. Julkishallinnon tulee tukea tätä tavoitetta muun muassa lisäämällä koulutusaloja ja -vastuita, tukea aihealueen ympärillä tapahtuvaa tutkimusta sekä helpottaa innovaatioiden syntyä ja/tai sijoittumista Suomeen.

Suomi on ensimmäisiä Euroopan Unionin maita, joka on implementoinut osaksi omaa lainsäädäntöä kyberasioihin linkittyviä pykälä. Lainsäädännöllinen etulyöntiasema mahdollistaa osaltaan Suomelle roolin johtavana kyberturvallisuuden asiantuntijana. Suomeen tulee rakentaa lisäksi digi- ja kyberturvallisuuden huippuosaamiskeskittymä. Tämän tutkimusyksikön tulee olla kansainvälisesti kilpailukykyinen, jotta se houkuttelee alan parhaimmat osaajat Suomeen.

Kyberturvallisuus ei ole vain Suomen asia, vaan se linkittyy osaksi ulkopoliittisia toimia. Kyberturvallisuus on monitahoinen ulottuvuus, joka kattaa periaatteet ja linjaukset niin kybersodista kuin kyberrauhanvälityksestä. Kansainvälinen yhteistyö kyberturvallisuuden parantamisessa on välttämätöntä.

Keskustanuoret haluaa, että lainsäädännöllä selkeästi määritellään kyberturvallisuuden vastuulliset. Jo nyt olemme nähneet, että kansallisissa tietojärjestelmissä on heikkouksia, joita ulkopuoliset tahot käyttävät hyödyksi. Ensisijaisesti vastuu julkisen sektorin kyberturvallisuudesta tulisi olla Kyberturvallisuuskeskuksella. Kuitenkin meidän jokaisen tehtävänä on osaltamme huolehtia kyberturvallisuuden toteutumisesta. Tähän tulee panostaa myös koulujärjestelmässä, sillä tulevaisuuden maailmassa digitaalisuus ei ole vähenemään päin. Yhtenä keinona vahvistaa kyberturvallisuutta on sallitun hakkeroinnin lisääminen. Näin pystytään huomaamaan tietoturva-aukkoja sekä muita tietoturvan heikkouksia.

Tasa-arvoinen digiympäristö

Digilaitteiden käyttäminen on muuttumassa pakolliseksi yhteiskunnan jäsenelle. Olemme siirtymässä tällaiseen tilanteeseen väestön uudistuessa ja maailman muuttuessa toiminnoiltaan digitaalisemmaksi. Digi-aika on väistämätön skenaario. Tästä johtuen meidän pitääkin huomioida erityisen tarkkaan, että jokaisella on mahdollisuudet ja valmiudet olla osa digiyhteiskuntaa iästä, kyvyistä ja taustasta riippumatta. Digipalveluiden esteettömyydessä on vielä paljon parantamisen varaa.

Digitalisaatioon liittyvät taidot eivät ole automaattisesti sukupolvikysymys. Taidot ovat riippuvaisia ympäristöstä, jossa yksilö vuorovaikuttaa. Digitaitojen kehittäminen on jatkuva prosessi, johon kaiken ikäisiä yksilöitä tulee kannustaa. Keskustanuoret kantaa huolta yhteiskunnan eri toimijoiden saumattomasta yhteistyöstä yksilön digitaitojen kehittäjänä ja ylläpitäjänä. Vastuu ei saa jäädä ainoastaan julkisen tai kolmannen sektorin toimijoiden harteille. Digitaitojen kehittämisen yksi keskeinen tehtävä on tuottaa kansalaisesta aktiivisesti osallistuva toimija, joka omaa riittävässä määrin kriittisyyttä erilaisia digipalveluita kohtaan. Näin varmistetaan, ettei yksilö syrjäydy puutteellisten taitojen vuoksi, mutta on riittävän kykenevä suojelemaan omia arvokkaita tietojaan.

Digitalisaation yhtenä varjopuolena nähdään digisyrjäytyminen, joka on hyvin monitasoinen ongelma. Keskustanuoret näkee, että digitalisaatio ei saa kuulua vain harvoille, vaan sen tarkoituksena on hyödyttää kaikkia. Digisyrjäytyminen voi johtua esimerkiksi yksilön erinäisistä rajoitteista käyttäen digitaalisia laitteita. Keskustanuoret näkee myös palveluiden kohtaannon yhtenä keskeisenä ongelmana digisyrjäytymiselle.

Keskustanuorten mielestä digisyrjäytymisen ehkäiseminen on tasa-arvokysymys. Tasa-arvoisen ajattelun on oltava kantavana teemana palvelutarjonnan suunnittelusta lähtien. Keskustanuoret tavoittelee, että jokainen yhteiskunnan jäsen kykenee varallisuudesta riippumatta täysipainoiseen ja itsenäiseen osallisuuteen digitaalisten työkalujen hyödyntämisessä.

Digielämä luonnollisena osana yhteiskuntaamme

On selvää, että 30 vuoden päästä maailma näyttää hyvin erilaiselta kuin tänä päivänä. Rutiininomaiset toimet ovat automatisoituneet, ja ne hoituvat ilman ihmisen erillistä panosta. Aikaa vapautuu luovalle toiminnalle. Nykypäivän robotisaatio on huomisen automatisaatiota.

200 vuotta sitten ihmisten tunnistaminen sormenjälkien perusteella oli utopiaa, mutta nyt se on arkipäivää. Toisen 200 vuoden päästä analogiset sormenjälkitunnistukset taas ovat auttamattomasti historiaa ja äidin istukasta sikiöön siirtyvä tunnistesiru arkea. Se, mikä tänä päivänä vaikuttaa utopistiselle ja pelottavalle, voi jo 30 vuoden kuluttua olla normaalia ja hyväksyttyä. Nykyhetkessä ihmisten siruttaminen lemmikkien tapaan kuulostaa vakavalta ihmisoikeusrikkomukselta, mutta tulevaisuudessa tilanne voi olla erilainen. Esimerkiksi jokaiselle vastasyntyneelle voidaan asentaa ihon alle pienimuotoinen paikannuslaite kansallinen turvallisuuden ja sähköisen henkilöllisyyden varmistamiseksi.

Digitalisaatio ei kuulu vain tietylle hallinnonalalle, vaan kyseessä on yhteiskuntaa poikkileikkaavasti ravisteleva muutos. Keskustanuorten digipoliittinen ohjelma on laadittu edistämään yhteiskunnallisen muutoksen jouhevaa etenemistä. Tavoitteenamme on, että ihmiskeskeinen ote näkyy kaikessa. Digitalisaation tehtävänä on edistää yksilöiden hyvinvointia sekä lisätä yhteisöllisyyttä. Yksi keskeisimpiä Keskustanuorten tavoitteita on lisätä tasa-arvon toteutumista niin kansallisesti kuin globaalisti. Näemme, että digitalisaatiolla on merkittävä rooli tasa-arvon saralla.

Vaikka Keskustanuoret tavoittelee merkittäviä positiivisia vaikutuksia, emme voi olla huomioimatta tilanteita, joissa digitalisaation mahdollisuuksia hyödynnetään väärin tarkoituksiin. On myös täysin mahdollista, että emme kykene ylläpitämään digitaalista infrastruktuuria, ja ajaudumme tilanteeseen, jossa joudumme turvautumaan digitaalisen maailman ulkopuolisiin keinoihin.

Digitalisaatio on kuin avoin kysymys. Se antaa vaihtoehtoja, se pistää punnitsemaan. Se ehkä pelottaa, mutta samalla kiehtoo. Kaikkia vastauksia ei ole vielä saatavilla, mutta mitä enemmän niitä pohtii, sen tutummaksi ja lähemmäksi aihe tulee meitä - arkipäiväistyä. Sitä digitalisaatio on parhaimmillaan.